

It is concluded that the presented model of professional piano education in higher education institutions in China proves the importance of taking into account philosophical ideas, principles of teaching and methodology in the process of training pianists-performers in art institutions of higher education in China.

The issues of methodological support of professional training of pianists in higher education institutions of China and implementation of leading methods in the process of music education in higher education institutions of Ukraine deserve further consideration.

Key words: piano education, model, music institutions of higher education, China, pianists-performers.

УДК 378.4

Світлана Кондратюк

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3850-6731

Віта Бутенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3578-8147

DOI 10.24139/2312-5993/2020.08/442-456

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

У статті схарактеризовано сутність наукових термінів «професійна підготовка майбутніх вихователів», «компетентність», «художньо-естетична компетентність». Визначено та обґрунтовано педагогічні умови, які сприятимуть ефективному формуванню художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів, а саме: культурологічний підхід до формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів; оптимальне поєднання форм, методів і засобів освітньої діяльності з майбутніми вихователями з метою формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів; розробка системи завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів.

Ключові слова: художньо-естетична компетентність, майбутні вихователі, педагогічні умови, формування.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин висуває перед освітою нові проблеми, змінює її функції, цілі, засоби, критерії освітньої діяльності. Щоб ринок став фактором гуманізації соціальних реформ, він повинен повернутись обличчям до людини, до її реальних потреб, а це можливо лише за умови використання різних форм і методів підготовки висококваліфікованих, естетично освічених професіоналів. Майбутній фахівець повинен оволодіти такими компетентностями, які мають властивості

гнучкості, глибини, міцності, перенесення, професійно-особистісного самовдосконалення; мати широкий кругозір, а також бути творчою особистістю.

Формування означених компетентностей та професійно-особистісних якостей актуалізується в майбутніх вихователів сучасних закладів дошкільної освіти. Вихователь, який володіє багатим духовним потенціалом, є особистістю, яка гармонійно втілить у себе теоретичні та практичні знання в галузі раціонально-логічного та емоційально-чуттєвого пізнання світу, що є однією з визначних передумов розвитку творчої особистості. Слід відзначити, що проблема творчо мислячих здобувачів, які володіють нестандартним поглядом на вирішення питань, здатних до саморозвитку, безперервної та гнучкої самоосвіти, є стрижневою для системи нинішньої вищої педагогічної освіти. Тому на сьогодні це визначається основною метою професійної підготовки майбутніх вихователів: не теоретичні знання самі по собі, а знання як інструмент побудови ефективної педагогічної взаємодії в різноманітних постійно мінливих умовах реального освітнього процесу.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема формування фахової компетентності майбутнього вихователя є предметом пильної уваги українських учених: Р. Аронової, Г. Беленької, Д. Вороніна, О. Дубогай, С. Дяченко, І. Жадленко, О. Лобової, С. Петренко, І. Рогальської-Яблонської та ін. Теоретичному та практичному висвітленню аспектів художньо-естетичної культури особистості присвячені дослідження О. Бованенко, І. Зязюна, М. Кагана, Л. Кондрацької, О. Рудницької, М. Стельмаховича та ін. Водночас теоретичний аналіз наукових праць засвідчив, що проблема формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів потребує більш детального вивчення й обґрунтування.

Мета статті полягає у визначенні й обґрунтуванні педагогічних умов формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів.

Методи дослідження. Реальність отриманих результатів підтверджується застосуванням таких методів: теоретичний аналіз, синтез науково-педагогічних джерел – з метою уточнення ключових понять дослідження та визначення наукових підходів до вивчення означеної проблеми; систематизація, узагальнення, структурно-функціональний аналіз – для визначення й обґрунтування педагогічних умов формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу. З метою створення теоретичного фундаменту дослідження актуалізується уточнення понять, дотичних до проблеми формування художньо-естетичної компетентності майбутніх

вихователів. Такими науковими термінами є дефініції «професійна підготовка майбутніх вихователів», «компетентність», «художньо-естетична компетентність».

Здійснюючи змістовий аналіз феномену «підготовка» визначено, що сутність цього терміну науковці (Нестеренко, 2003; Семенов, 2005 та ін.) пов'язують із розумінням підготовки до професійної діяльності. Професійна підготовка в контексті теми розглядається нами як складний і тривалий процес оволодіння майбутніми вихователями необхідними теоретико-методичними компетентностями професійної спрямованості, розвиток сукупності професійно значущих і особистісних якостей і здібностей для формування художньо-естетичної компетентності.

Аналіз наукових джерел (Бібік, 2004; Михайлова, 2009; Пушкар, 2014) засвідчує, що дослідники трактують поняття «компетентність» як динамічну комбінацію знань, розумінь, поглядів, цінностей, умінь, інших особистих якостей, що окреслюють результати навчання за освітньою програмою, необхідних для професійної діяльності. У формулюванні поняття «художньо-естетична компетентність» ми спираємося на розгорнуте визначення Л. Михайлової, яка засвідчує, що: «...художньо-естетична компетентність передбачає розвиненість художніх інтересів, смаків, потреб, ідеалів та естетичних ціннісних орієнтацій у галузі мистецтва, художньо-образного мислення, опанування мовами різних видів мистецтва, здатність бути слухачем, глядачем і творцем, уміння сприймати, інтерпретувати й оцінювати художні твори, висловлювати особисте ставлення до них, аргументуючи свої думки та оцінки, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній творчій діяльності» (Михайлова, 2009).

Ґрунтуючись на подане визначення можемо стверджувати, що художньо-естетична компетентність майбутнього вихователя є особистісним новоутворенням і забезпечується єдиною, цілісною структурою, основними компонентами якої визначаємо такі: мотиваційний (наявність мотивів, цілей, потреб, ціннісних орієнтацій щодо здобуття широкого спектру естетичних знань, умінь і навичок, здатності до сприйняття різних видів мистецтва й мистецької творчості); когнітивний (сприйняття творів мистецтва як суспільного явища й системи, що постійно розвивається); діяльнісний (сукупність умінь і навичок для практичного вирішення завдань у галузі естетики, що характеризують здатність майбутнього вихователя вирішувати професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності з дітьми дошкільного віку, орієнтуючись на естетичну сутність); рефлексивний (здатність майбутнього вихователя до самооцінки ставлення до

мистецьких традицій свого та інших етносів; уміння аналізувати хід і результати власної практичної діяльності, об'єктивно оцінювати себе, власний рівень мистецької майстерності); комунікативний (здатність майбутнього вихователя до спілкування з дітьми дошкільного віку в процесі мистецької освіти на основі обміну особистісними духовними цінностями); естетичний (інтегратор усіх компонентів у процесі освоєння різних видів мистецтва).

На нашу думку, успіх та ефективність формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів залежить від сукупності педагогічних умов, за яких буде організовано навчання. Тому перспективу подальшого дослідження вбачаємо у визначенні педагогічних умов формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів. Нами з'ясовано, що ефективними у вирішенні означеної проблеми будуть такі педагогічні умови: культурологічний підхід до формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів; оптимальне поєднання форм, методів і засобів освітньої діяльності з майбутніми вихователями з метою формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів; розробка системи завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів.

Розглянемо детальніше сутність та особливості застосування кожної з визначених педагогічних умов.

Вибір першої педагогічної умови обумовлений складністю та багатогранністю проблеми формування художньо-естетичних компетентностей, тому вважаємо, що для її вирішення необхідно використовувати такий підхід, який би враховував специфіку досліджуваної проблеми й завдання професійної підготовки майбутнього вихователя. Аналіз психолого-педагогічних джерел (Масленникова, 2013; Сундеева, 2010) дає змогу стверджувати про те, що для розв'язання означеної проблеми актуальним є культурологічний підхід, сутність якого полягає в сприйманні особистості через призму поняття «культура», що в освітній діяльності розглядається як вільна, активна індивідуальність. Відомо, що метою освіти є залучення особистості до культурних цінностей, розвиток її задатків і здібностей, а результатом – присвоєння особистістю культурних цінностей, оволодіння знаннями, розвитком естетичних почуттів. Отже, освіта та культура виступають як два взаємопов'язані процеси, а культурологічний підхід обумовлює формування особистості через пріоритетний розвиток «людинознавства». Для того, щоб глибше зрозуміти сутність культурологічного підходу, звернемося до категоріального апарату.

Аналіз наукових джерел (Лисакова, 2013; Олійник, 2006) дав змогу зробити висновок, що культурологічний підхід – це насамперед принципово гуманістична позиція, що визнає людину як особистість вільну у власних проявах у всіх відношеннях: до самої себе, до власної долі, до власного минулого й майбутнього. Ця позиція, заснована на діалозі з оточуючим культурним світом, відкриває новий погляд на освіту, розвиток особистості та її життєдіяльність. Виходячи з цього можна стверджувати, що різні аспекти людської сутності як суб'єкта культури (свідомість, самосвідомість, духовність, творчість, здатність до навчання тощо) не проєктуються в одній моделі або теорії, а розглядаються як грані цілісної культури людини.

Ґрунтуючись на логіці культурологічного підходу, виділимо його основні риси:

- розгляд освітнього процесу і його учасників через поняття «культура»;
- розгляд людини як суб'єкта культур, а її діяльність як саму культуру;
- формування й функціонування «культури» через усталені традиції;
- орієнтація механізмів соціалізації на репродуктивне відтворення зразків культури або на вільну творчість;
- орієнтація не на механічне поєднання й уніфікацію культур, а на їх синтез;
- інтеграція педагогічних і соціальних наук, що враховує мінливі культурні контексти.

Спираючись на основні риси означеного підходу, ми вважаємо найбільш продуктивним використання культурологічного підходу сутність якого полягає в такому: він дозволяє розглядати формування особистості майбутнього вихователя в процесі взаємодії матеріальної та духовної культур. В аспекті нашого дослідження культурологічний підхід до формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів простежується ціннісною орієнтацією, яка дозволить їм визначити й реалізувати на практиці власну позицію, спираючись на культуру своєї країни, народу й мови. Цей підхід також вказує майбутньому вихователю на теоретико-методологічну стратегію в усвідомленні власної приналежності до певної культури, власних національних традицій, у реалізації власних культурних пріоритетів. Отже, культурологічний підхід обумовлений об'єктивним зв'язком людини з культурою як системою цінностей (культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством у процесі суспільно-історичної практики (Андрущенко, 2014)). Це дає змогу констатувати, що культурологічний підхід має у своїй основі аксіологію – вчення про природу цінностей, їх

походження та значущості, тобто про зв'язок різних цінностей між собою, із соціальними й культурними факторами, а також структурою особистості. У зв'язку з вищезазначеним відзначимо, що одним із компонентів культурологічного підходу є аксіологічний підхід (Гаврилюк, 2015).

Виходячи з наведених вище положень, ми прийшли до висновку про необхідність використання діяльнісного підходу під час формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів. Особливості цього підходу виражаються в тому, що він змушує досліджувати освітній процес у закономірному єдиному розгляді всіх основних компонентів діяльності (цілей, мотивів, дій, аналізу досягнутих результатів); дозволяє розглядати вчення як процес, спрямований на оволодіння способами дії; сприяє розкриттю цілей, засобів і результатів діяльності викладача та здобувачів, їх взаємодії.

Важливо відзначити, що діяльнісний підхід розглядається як цілеспрямований процес, основним змістом якого є засвоєння знань і розвиток основних форм теоретичного мислення. Оскільки можуть бути використані не всі принципи діяльнісного підходу (наприклад, його обмеженість – він не допускає розкриття активності особистості в цілому, тобто в цьому випадку, не може бути виявлена позиція однієї людини як суб'єкта діяльності (Бібік, 2004)), ми пропонуємо використовувати професійно-особистісний підхід для того, щоб діяльність містила в собі творчий характер, відповідала цілям, потребам та інтересам особистості. Під час формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів у педагогічному закладі вищої освіти важливо розглядати цілісність особистості, тобто особистості як професіонала у власній діяльності.

Можна констатувати, що ефективною педагогічною умовою формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів є інтегрований культурологічний підхід, у якому синтезуються загальнонаукові методи пізнання та специфіка досліджуваного процесу. Запропонований нами культурологічний підхід включає в себе основні ідеї аксіологічного, діяльнісного та професійно-особистісного підходів.

Розкривши сутність культурологічного підходу, ми підійшли до обґрунтування наступної педагогічної умови, спрямованої на ефективне формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів. Ґрунтуючись на логіці нашого дослідження, ми дійшли висновку, що другою педагогічною умовою буде оптимальне поєднання форм, методів і засобів освітньої діяльності з майбутніми вихователями з метою формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів. У результаті оптимального

поєднання форм, методів і засобів забезпечується особистісно-зорієнтований підхід до формування художньо-естетичних умінь, розвиток ініціативи та творчого стилю діяльності. Застосування принципів оптимізації (виділення головного, вибір найкращого варіанта з декількох за певними критеріями, диференційований підхід, економія часу тощо) веде до стабільного зростання результатів будь-якої діяльності педагога без додаткових витрат часу.

Під терміном «метод навчання» ми розуміємо спосіб підготовки майбутніх вихователів із метою формування художньо-естетичної компетентності, а поняття «форма навчання» трактуємо як спосіб організації підготовки майбутніх вихователів для надання їм відповідних знань, умінь і навичок для формування художньо-естетичної компетентності, що визначає часовий та організаційний режим навчання й місце його проведення. Щодо «засобів навчання», то в сутність цієї дефініції ми вкладаємо допоміжні матеріальні засоби з їх специфічними дидактичними функціями, серед них, зокрема, слово викладача, що реалізують процес підготовки майбутніх вихователів до формування художньо-естетичної компетентності.

Вважаємо, що особливе значення варто приділяти таким формам організації освітньої діяльності, які значною мірою відрізняються від загальноприйнятих, як-от: проблемно-діалогічні лекції, «лекції-візуалізації», ділові ігри (гра-тренажер, рольова гра, проблемно-моделююча гра). На проблемно-діалогічних лекціях здобувач, на відміну від інформативних лекцій, переробляє інформацію «як суб'єктивне відкриття ще невідомого для себе знання» (Вербицький, Бакшаєва, 2006). Під час проведення лекційних занять, побудованих на проблемній основі, пріоритет віддається усному викладу діалогічного характеру, коли за допомогою постановки проблемних та інформаційних питань, висування гіпотез, їх підтвердження або спростування, звернення до слухачів, здобувачі спонукаються до спільних роздумів, дискусії, яка починається безпосередньо на лекції.

Поряд із лекціями проблемно-діалогічного характеру, що забезпечують активно-творчий тип засвоєння знань, доцільно використовувати й інший тип лекційних занять – «лекція-візуалізація». Як зазначає О. Вербицький, процес візуалізації є згортання розумового змісту, що включає різні види інформації, в наочний образ. Будучи сприйнятим, цей образ може бути розгорнутий і слугувати опорою адекватних розумових і практичних дій, які є основою розвитку їх уяви (Вербицький, Бакшаєва, 2006).

Проведення таких лекційних занять, які також містять елементи проблемності, зводиться до зв'язного, розгорнутого коментування підготовлених візуальних матеріалів. При цьому використовуються різні види наочності:

- зорова наочність – малюнок, колір, графіка, репродукції, ілюстрації;
- поєднання зорової та слухової (музичні твори в запису, читання віршів і прозових текстів) наочності.

Розглядаючи ділові ігри, як форму організації освітньої діяльності з майбутніми вихователями, акцентуємо увагу на таких іграх: гра-тренажер (з декількох варіантів пропонується вибрати найбільш адекватні для вирішення поставленого завдання); рольова гра (кожному учаснику задаються вихідні установки, з точки зору яких ведеться відбір і класифікація матеріалу); проблемно-моделююча гра (відбувається ігрова деформація структури художнього твору з тим, щоб виявити специфічну роль конкретних засобів художньої виразності).

Під час конструювання ділових ігор ми спиралися на такі психолого-педагогічні принципи, виділені О. Вербицьким, Н. Бакшаєвою в дослідженні, присвяченому формам контекстного навчання (Вербицький, Бакшаєва, 2006):

- принцип ігрового моделювання змісту й форм професійної діяльності майбутніх вихователів;
- принцип спільної діяльності учасників у ході постановки ними професійно важливих цілей і їх досягнення засобом підготовки та прийняття спільних рішень;
- принцип діалогічного спілкування, коли кожен учасник не тільки має право, але й повинен висловити власне ставлення з усіх питань;
- принцип проблемності змісту імітаційної моделі, коли створюються умови не просто для передачі інформації, а стимулюють знання в процесі розробки способів і засобів вирішення завдань, прийняття рішень, здійснення відповідних практичних дій.

Визначаючи методи, ми спиралися на твердження, чим активніші методи навчання, тим швидше можна викликати інтерес до навчання. Використання питань і завдань, вирішення яких вимагає від здобувачів активної пошукової діяльності, веде до більш ефективного засвоєння навчального матеріалу. Тому в освітньому процесі доцільно передбачати використання таких методів: аналогії та інтеграції, моделювання ігрових ситуацій, синектики, інверсій, проведення ділових ігор.

Подальшу роботу зосередимо на короткій характеристиці означених методів. Зокрема, методи аналогії та інтеграції використовуються з метою економії часу та більш глибокого й усвідомленого засвоєння матеріалу. Сутність методу аналогії полягає в такому: вивчаючи будь-який предмет або явище, здобувачі формулюють висновки про властивості предмету (явища) на основі схожості з іншим, раніше вивченим предметом

(явищем). Наприклад, «Художньо-виразні засоби в живописі, літературі, музиці», «Основні прийоми аналізу художнього твору» та ін.

Метод інтеграції також як і метод аналогії дозволяє більш усвідомлено підходити до вивчення нового навчального матеріалу з найменшими затратами часу. Цей метод сприяє отриманню нового, більш раціонального, ефективного засобу освітньої діяльності, в результаті застосування теоретичних і емпіричних вправ інтеграційного характеру (здатних до об'єднання). Інтегрувати, об'єднувати окремі явища необхідно за загальними або схожими критеріями.

Цікавим для майбутніх вихователів є метод моделювання ігрових ситуацій. Наприклад: змодельовати бесіду з дітьми старшого дошкільного віку на тему «Що ви відчуваєте під час прослуховування музичного твору?» або змодельовати виразне втілення психологічних особливостей персонажів, самостійно добираючи для них засоби мовленнєвої (інтонації) та зовнішньої виразності (виразні рухи: рук – жести, обличчя – міміка, всього тіла – пантоміміка).

Метод синектики, заснований на цілеспрямованому використанні інтуїтивно-образного, метафоричного мислення здобувачів, застосовується як прийом розв'язання складних творчих завдань, а також з метою навчання самого процесу творчого пошуку. Сутність синектики полягає в «перетворенні знайомого на дивне».

Метод інверсій спрямований на розвиток творчого мислення майбутніх вихователів. Він орієнтує на пошук ідей розв'язання творчого завдання в нових несподіваних напрямках, протилежних традиційним поглядам. При цьому використовуються прийоми аналізу й синтезу; збільшення та зменшення; прискорення й уповільнення; статистичні й динамічні характеристики; роз'єднання та об'єднання.

Метод упровадження ділових ігор в освітній процес. Основна мета таких ігор у педагогічному закладі вищої освіти – навчити майбутніх вихователів застосовувати придбані знання й уміння в обстановці, максимально наближеній до закладу дошкільної освіти. Проведення кожної ділової гри вимагає ретельної підготовки як з боку викладача, так і з боку студентів.

Таким чином, можна констатувати, що оптимальне поєднання форм, методів і засобів може сприяти вирішенню таких проблем, як перевантаження здобувачів, нераціональне використання часу, механічне застосування форм, методів і засобів в освітній діяльності, недостатність індивідуалізації та диференціації навчання.

Зважаючи на те, що головною метою нашої розвідки означено формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів, то

зрозуміло, що вона буде формуватись і реалізовуватись тільки в діяльності. Тому третьою педагогічною умовою нами визначено розробку системи завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів. З огляду на предмет нашого дослідження, доцільним є розгляд сутності художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів, які науковці (Алмаші-Копин, Беспалько, Білик, 2020) пропонують формувати поетапно.

Зокрема, перший етап – притягнення або репродуктивно-наслідувальний, – виступає як засіб накопичення досвіду відносин. На цьому етапі здобувач повинен навчитися:

- бачити й розуміти прекрасне (виявлення тих предметів і явищ у навколишній дійсності, які виконані за законами гармонії, краси та є наближеними до ідеалу);

- виділяти шляхом первинного емоційно чуттєвого сприйняття основних художніх засобів виразності твору (розуміння умовності мови художнього твору, тобто способу виявлення художньої правдивості, а не дійсно реального явища, та інтуїтивне сприйняття деяких виразних засобів (кольору, мелодії, ритму тощо)).

На другому етапі – відтворення або пошуково-виконавському – здійснюється самостійний пошук шляхів вирішення пізнавальних та інших завдань. Майбутній вихователь повинен оволодіти такими вміннями:

- акцентувати на важливості творів мистецтва (з'ясування цінності твору для життєдіяльності соціального суб'єкта, суспільства, нації, соціальної групи, окремого індивіда);

- аналізувати художній твір у єдності змісту й форми (розуміння категорій «форма» та «зміст», які розкривають ідейно-смыслову спрямованість художнього твору, бачення художнього образу у творі);

- визначати ціннісну позицію автора через ідею художнього твору;

- виділяти основні закономірності розвитку напрямів у мистецтві (розуміти, що напрям у мистецтві – це відображення соціальної специфіки певної епохи в суспільстві, її світогляд, а не сума формальних ознак, а також розуміти, що перехід від одного напрямку до іншого – це діалектичний процес, що виражає зміни в соціально-світоглядних відносинах).

Третій етап – творіння або етап активної творчості – сприяє формулюванню проблеми, вибір шляхів для її самостійного розв'язання. На цьому етапі майбутній вихователь має оволодіти вміннями:

- проявляти особистісний підхід у процесі вибору художньо-естетичних цінностей (спрямування художньо-естетичних цінностей суспільства в індивідуальну систему цінностей, які мають особистісну сутність);

– використовувати отримані художньо-естетичні знання, вміння як у педагогічній практиці, так і в процесі життєдіяльності в цілому (створення творчих виробів студентами, що мають значення для інших, для культури в цілому. Відпрацювання вміння самостійно й аргументовано оцінювати твори мистецтва, вміння керувати процесом сприйняття художнього твору в дітей дошкільного віку, визначення естетичних потреб, художнього інтересу, ціннісних орієнтацій у них).

Нами розроблено систему завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів, які згруповано та презентовано в таблиці 1.

Таблиця 1

Система завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів

Типи завдань	Види завдань	Основна мета	Приклади завдань
Міжсистемні (міжпредметні творчі освітні завдання)	– завдання на літературне втілення художніх образотворчих образів; – завдання на музичне втілення художніх образотворчих образів; – завдання на порівняння та виявлення літературного образу відповідно до запропонованої музичної характеристики; – завдання на словесне малювання	– усвідомлення внутрішніх зв'язків між різними видами мистецтва; – подолання емоційної бідності художнього сприйняття в цілях активного формування асоціативного поля; – розвиток елементарно-асоціативного рівня сприйняття музики, живопису	– передати засобами живопису або малюнка загальний характер музичного або літературного твору; – намалювати прослуханий «музичний пейзаж»;
«Малі творчі» завдання	– завдання на об'єднання в досвіді уявлень про засоби виразності різних видів мистецтва в нове, що раніше не зустрічалося в поєднанні; – завдання на створення нових образів на основі комбінування; – завдання на досягнення виразності шляхом виділення істотних рис;	– розвиток художнього сприйняття шляхом використання прийомів аглютинації, гіперболізації, загострення, схематизації, типізації; – розвиток комбінаторного мислення; – формування вміння виділяти головне;	– знайти взаємозв'язок між емоційною виразністю мелодії в музиці і кольором в живописі; – знайти взаємозв'язок між емоційною виразністю динаміки в музиці і кольором в живописі; – знайти забарвлення звучання різних музичних інструментів;

	– завдання на виявлення найбільш яскравого і красивого з елементів зорового ряду	– розвиток фіксації уваги на найбільш виразних формах дійсності	– здійснити аналіз виразного характеру ліній, ритму, темпу в музиці і образотворчому мистецтві
Творчі завдання професійного типу	– завдання на аналіз ситуації і виявлення основних проблем; – завдання на визначення плану діяльності, вибору засобів і способів вирішення проблем	– формування професійно-педагогічної спрямованості майбутніх вихователів на розвиток художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку	– описати пейзаж, зовнішній вигляд персонажів, зображених в живописі і в музиці

Логіка дослідження вимагає здійснення докладнішого розгляду запропонованої класифікації, звернути увагу на особливості кожного типу завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів. Відтак, розробка першої групи завдань – міжсистемних (міжпредметних творчих освітніх завдань) здійснюється шляхом виокремлення особливо важливих міжсистемних проблем на основі цілісного сприйняття різних видів мистецтв, візуалізації літературних, музичних образів. Розв'язання цих завдань сприяє формуванню змістовних способів мислення, подолання емоційної бідності художнього сприйняття в цілях активного формування асоціативного поля, що є важливим фактором аналітичного проникнення в структуру художнього твору. Особливостями «малих творчих» завдань визначено те, що їх розв'язання не потребує спеціальних знань, якими повинні володіти майбутні вихователі; завдання мають специфічний зміст, який полягає у власному смисловому й образному виборі рішення; завдання сприяють формуванню художньо-естетичних умінь і розвитку художнього сприйняття.

Третя група завдань – творчі завдання професійного типу, розроблені на основі ігрової імітації професійної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти з імпровізацією. Ці завдання сприяють формуванню уміння аналізувати ситуації і розкривати основні проблемні моменти; виявленню цілей стратегії і плану діяльності; вибір засобів і способів реалізації рішення; оцінку результату і його ефективності.

Отже, розроблена нами система завдань, спрямованих на формування художньо-естетичних умінь майбутніх вихователів є третьою ефективною педагогічною умовою формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Проблема формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів

вимагає постановки і розв'язання ряду теоретичних положень, пов'язаних зі специфікою здійснення творчої діяльності, художнім розвитком, естетичним пізнанням, ставленням до явищ дійсності, вираженою різноманітністю мистецтв. Керуючись цим твердженням, ми визначили й обґрунтували педагогічні умови, які сприятимуть ефективному вирішенню означеної проблеми.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягають у наукових дослідженнях, пов'язаних з експериментальним обґрунтуванням ефективності педагогічних умов формування художньо-естетичної компетентності майбутніх вихователів.

ЛІТЕРАТУРА

- Алмаші-Копин, А.В., Беспалько, Л.А., Білик, О.В. (2020). Теоретичні основи формування художньо-естетичної компетентності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. *Інноваційна педагогіка*, 21 (Т. 1), 143-146 (Almashi-Korun, A. V., Bespalko, L. A., Bilyk, O. V. (2020). Theoretical bases of formation of artistic-aesthetic competence of the future teacher of preschool education institution. *Innovative pedagogy*, 21 (Vol. 1), 143-146).
- Андрущенко, В. (2014). Поняття культури: філософський дискурс на рубежі століть. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія. Вип. 33*, 5-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_33_2 (Andrushchenko, V. (2014). The concept of culture: philosophical discourse at the turn of the century. *Bulletin of the Institute of Child Development. Series: Philosophy, pedagogy, psychology. Issue 33*, 5-9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_33_2).
- Бібік, Н., Овчарук, О. (заг. ред.). (2004). *Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* (Бібліотека з освітньої політики). Київ: Вид-во К.І.С. (Bibik, N., Ovcharuk, O. (Eds.). (2004). *Competence approach: reflexive application analysis. Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives* (Library on educational policy). Kyiv: K.I.S. Publishing House).
- Вербицкий, А. А., Башхаева, Н. А. (2006). Развитие мотивации в контекстном обучении. *Альма-матер*, 1-2, 47 (Verbytskyi, A. A., Bashkhaieva, N. A. (2006). Development of motivation in contextual learning. *Alma Mater*, 1-2, 47).
- Гаврилюк, С. (2015). Аксиологічний підхід до розвитку педагогічної творчості у професійній підготовці майбутніх вихователів. *Витоки педагогічної майстерності, Вип. 15*, 81-88 (Havryliuk, S. (2015). Axiological approach to the development of pedagogical creativity in the professional training of future educators. *The origins of pedagogical skills, Issue 15*, 81-88).
- Лисакова, І. В. (2013). Культурологічний підхід як методологія формування екологічної культури у післядипломній екологічній освіті. *Екологічні науки. Прикладна екологія*, 2, 154-161 (Lysakova, I. V. (2013). Culturological approach as a methodology of ecological culture formation in postgraduate ecological education. *Environmental sciences. Applied Ecology*, 2, 154-161).
- Масленникова, С. Ф. (2013). Роль культурологического подхода в воспитании студентов. *Априори: электронный научный журнал*, 1, 1-8 (Maslennikova, S. F. (2013). The role of the culturological approach in the education of students. *Apriori: Electronic Scientific Journal*, 1, 1-8).

- Михайлова, Л. М. (2009). Естетичне виховання молоді: компетентнісний підхід. *Вісник національного технічного університету України: Філософія. Психологія. Педагогіка*, 1, 158-162 (Mykhailova, L. M. (2009). Aesthetic education of youth: a competence approach. *Bulletin of the National Technical University of Ukraine: Philosophy. Psychology. Pedagogy*, 1, 158-162).
- Нестерено, В. В. (2003). *Підготовка майбутніх педагогів до виховання у дошкільників навичок здорового способу життя* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04). Одеса (Nestereno, V. V. (2003). *Preparation of future teachers for the education of preschoolers' skills of a healthy lifestyle* (PhD thesis). Odessa).
- Олійник, О. В. (2006). Культурологічний підхід як наукова основа розвитку теорії та практики педагогічної освіти. *Педагогічні науки. Наукові праці*, 37 (50), 39-42 (Oliinyk, O. V. (2006). Culturological approach as a scientific basis for the development of theory and practice of pedagogical education. *Pedagogical sciences. Scientific Papers*, 37 (50), 39-42).
- Пушкар, Л. В. (2014). Формування музичних компетенцій бакалаврів початкової освіти: термінологічні та структурні характеристики. У А. А. Сбруєва, С. М. Кондратюк (заг. ред.), *Актуальні проблеми початкової освіти: монографія*. Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія» (Pushkar, L. V. (2014). Formation of musical competencies of bachelors of primary education: terminological and structural characteristics. In A. A. Sbrueva, S. M. Kondratiuk (Eds.), *Current issues of primary education: a monograph*. Sumy: Publishing and production enterprise "Dream").
- Семенов, О. М. (2005). *Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури*. Суми: ВВП «Мрія» (Semenog, O. M. (2005). *Professional training of future teachers of Ukrainian language and literature*. Sumy: PPE "Dream").
- Сундеева, Л. А. (2010). Культурологический подход к проектированию современных образовательных систем. *Вектор науки ТГУ. Педагогика*, 3 (13), 341-343 (Sundieieva, L. A. (2010). A culturological approach to the design of modern educational systems. *TSU science vector. Pedagogy*, 3 (13), 341-343).

РЕЗЮМЕ

Кондратюк Светлана, Бутенко Вита. Формирование художественно-эстетической компетентности будущих воспитателей.

В статье охарактеризовано сущность научных терминов «профессиональная подготовка будущих воспитателей», «компетентность», «художественно-эстетическая компетентность». Определены и обоснованы педагогические условия, способствующие эффективному формированию художественно-эстетической компетентности будущих воспитателей, а именно: культурологический подход к формированию художественно-эстетической компетентности будущих воспитателей; оптимальное сочетание форм, методов и средств образовательной деятельности с будущими воспитателями с целью формирования художественно-эстетической компетентности будущих воспитателей; разработка системы заданий, направленных на формирование художественно-эстетических умений будущих воспитателей.

Ключевые слова: художественно-эстетическая компетентность, будущие воспитатели, педагогические условия, формирование.

SUMMARY

Kondratiuk Svitlana, Butenko Vita. Formation of artistic-aesthetic competence of future preschool teachers.

The article characterizes the essence of the scientific terms "professional training of future preschool teachers", "competence", "artistic-aesthetic competence". The pedagogical conditions that will promote effective formation of artistic-aesthetic competence of future

preschool teachers are identified and substantiated, namely: culturological approach to the formation of artistic-aesthetic competence of future preschool teachers; optimal combination of forms, methods and means of educational activities with future preschool teachers in order to form their artistic-aesthetic competence; development of a system of tasks aimed at the formation of artistic-aesthetic skills of future preschool teachers.

The purpose of the article is to determine and substantiate the pedagogical conditions for the formation of artistic-aesthetic competence of future preschool teachers. The validity of the obtained results is confirmed by the use of the following research methods: theoretical analysis, synthesis of scientific and pedagogical sources – in order to clarify the key concepts of research and identify scientific approaches to the study of this problem; systematization, generalization, structural and functional analysis – to determine and justify the pedagogical conditions for the formation of artistic-aesthetic competence of future preschool teachers.

As a result of the research it is established that an integrated culturological approach is relevant for solving this problem, in which general scientific methods of cognition and specifics of the studied process are synthesized. The proposed culturological approach includes the basic ideas of axiological, activity and professional-personal approaches. The essence of forms (problem-dialogue lectures, “visualization lectures”, business games (simulator game, role-playing game, problem-modeling game)) and methods (analogies and integrations, simulation of game situations, synectics, inversions, conducting business games) of organizing educational activities are revealed. They will contribute to the effective formation of artistic-aesthetic competence of future preschool teachers. The stages of future preschool teachers’ artistic-aesthetic competence formation and skills that they have to master in the context of the problem are identified. A system of tasks aimed at forming the artistic-aesthetic competence of future preschool teachers has been developed.

Thus, the problem of forming the artistic-aesthetic competence of future preschool teachers requires the formulation and solution of a number of theoretical provisions related to the specifics of creative activity, artistic development, aesthetic knowledge, attitude to reality, expressed by the diversity of arts. Based on this statement, we have identified and justified the pedagogical conditions that will contribute to the effective solution of this problem. Prospects for further investigations in this direction are seen in further research related to the experimental justification of the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of artistic-aesthetic competence of future preschool teachers.

Key words: *artistic-aesthetic competence, future preschool teachers, pedagogical conditions, formation.*